

ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗ

**Събиране, обобщаване и оценка на първична информация,
относно гражданското участие в процеса на формулиране и
изпълнение на политики за регионално и местно развитие**

София, 30 юни 2015 г.

Проектът „Насърчаване гражданското участие във формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

www.ngogrants.bg

Настоящият доклад е разработен от авторски екип, включващ:

Васил Ленчев - Експерт анализи и проучвания
Николай Желязков – Експерт Институционална координация
Здравко Сечков – Експерт Регионално развитие
Александър Михайлов - Експерт Местно развитие
Светла Колева - Експерт Социология
Демир Деянов - Експерт Гражданско участие
Росица Райчева - Експерт Медии

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Регионална асоциация за развитие и иновации - Мизия и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

Проектът „Насърчаване гражданското участие във формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

www.ngogrants.bg

Настоящият доклад е резултат от изпълнение на поддейност 1.3 от проекта „Насърчаване гражданското участие във формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие“ - Събиране, обобщаване и оценка на първична информация.

Целта бе да се събере, обобщи и оцени първична информация за пречките пред гражданите и техните организации за участие в политиките за регионално и местно развитие (ПРМР) чрез:

- анкета сред вземащите решения, служители в публичната администрация и граждани, на централно ниво и във всеки от регионите (60 - по 10 във всеки от 6-те региона);
- дълбочинни интервюта (30 - по 5 във всеки от 6-те региона);
- и
- фокус групи със същата целева група (12 - по 2 във всеки регион).

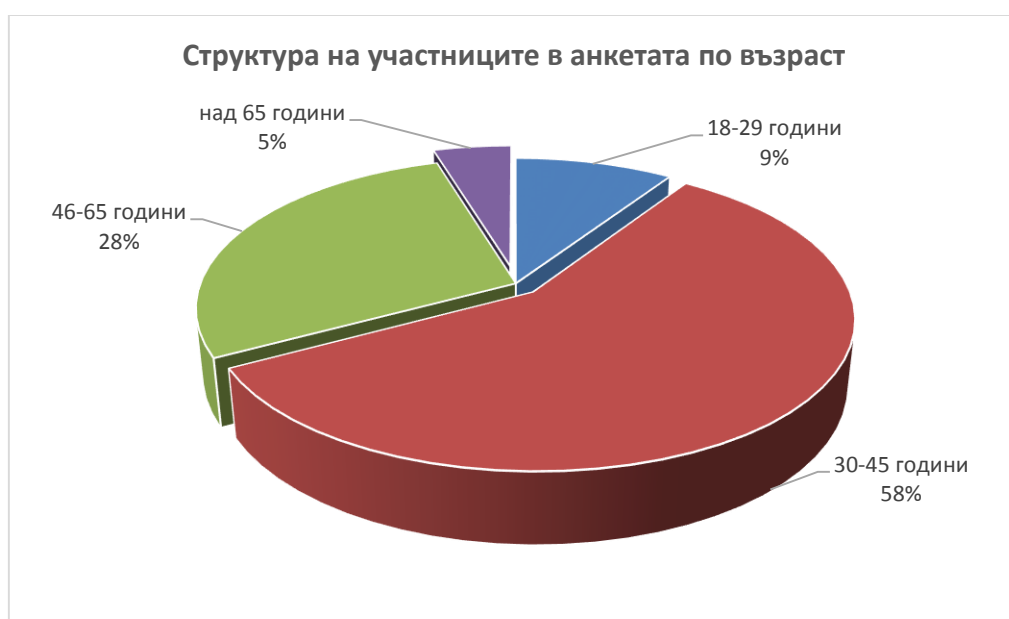
Анкетите бяха разпространени и попълнени в периода февруари-април 2015 г. В същия период бяха проведени и дълбочинните интервюта по метода „лице в лице“. Списъкът с лицата, с които са проведени интервютата е даден в приложение.

Фокус групите бяха проведени през месеците април-юни 2015 г. в градовете: София, Пловдив, Бургас, Варна, Русе, Плевен. За всяка от фокус групите е приложен протокол, който описва протичането ѝ и постигнатите резултати.

В резултат на използването на трите метода – анкети, интервюта и фокус групи бяха идентифицирани и оценени проблемните области при формирането и изпълнението на политиките за регионално и местно развитие, които оказват негативен и задържащ ефект за участието на гражданите и гражданските организации в процеса, както и предпочитаните форми за участие. Това позволява да бъдат формулирани препоръки за законодателни и институционални промени, които да доведат до създаване на механизъм за гражданско участие в политиката за регионално и местно развитие.

Изводите от проведените анкети, интервюта и фокус групи са както следва:

Отговори на анкетата са дали 63 представители на областни и общински администрации, бизнеса и неправителствения сектор. Участвали са 24 мъже и 39 жени. 48 от участниците са ангажирани в държавния сектор и граждански организации, а 12 са представители на бизнеса. Всички участници са с висше образование. Възрастовата структура на участниците е представена графично, както следва:

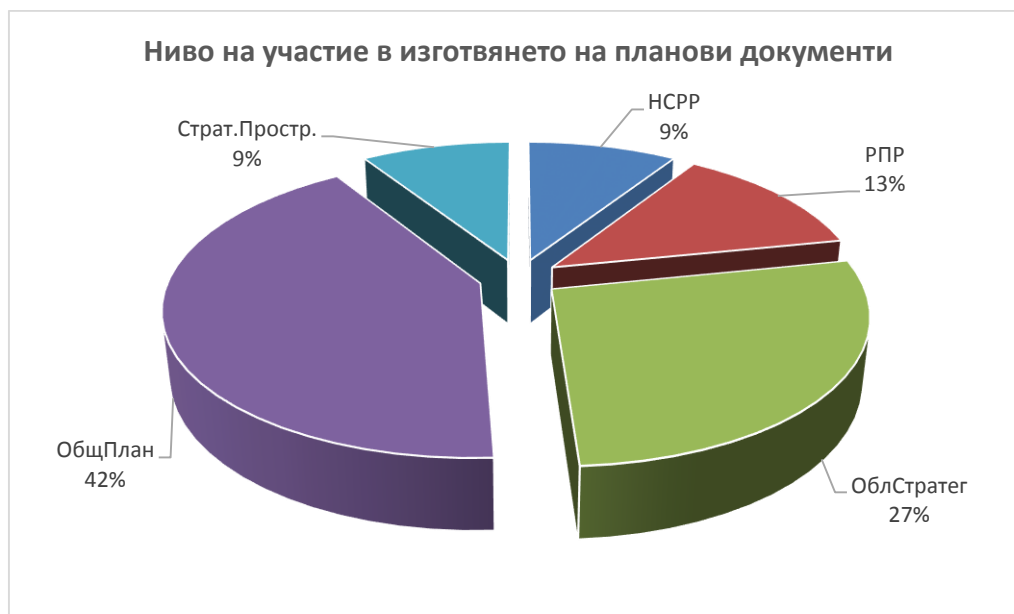

Първите два въпроса са свързани с оценката на важността за гражданското участие във формулирането и изпълняването на политики за регионално и местно развитие. На въпроса "Според вас, доколко е важно, процеса на планиране на политиките за регионално и местно развитие да се осъществява с максимално широко участие на заинтересованите страни – представителни организации на бизнес сектора, граждански организации, граждански групи?" отговорът е 4.7 по 5-степенната скала, което показва, голямото значение на участието за отговорилите.

Проектът „Насърчаване гражданското участие във формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Това се потвърждава в също такава висока степен от отговорилите на въпроса "Мислите ли, че е важно/има смисъл, заинтересованите страни да участват както на етапа на формулиране на политики, така и на етапа на тяхната реализация?" – 4.6 при скала от 1 до 5.

Третият въпрос от анкетата прави преглед на практическото участие на респондентите в процеса на изготвяне и прилагане на политики за регионално развитие. На въпроса "Вие, участвали ли сте досега в процес на изготвяне на някои от следните планови документи, в качество различно от служебно?" отговорите са както следва: най-голям брой от участниците 23 (42 %) са участвали в изготвянето и прилагането на общински планове за развитие, 15 – в работата по областни стратегии за развитие и 7 – регионални планове за развитие. Графично, отговорите са както следва:

На базата на практическото участие, оценката на отговорилите за "... степента на осигуряване на възможност/достъп от отговорните власти за участие на заинтересовани страни в процеса на формиране на политики на местно и регионално ниво?" е 3.5 по 5-степенна скала, което показва проблеми в процеса на участие.

Проектът „Насърчаване гражданското участие във формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Следващият въпрос цели да провери доколко тези проблеми са резултат на активността на представителите на бизнеса и гражданите: "В каква степен оценявате интереса/ активността на заинтересованите страни от участие в процесите на планиране на регионалното и местното развитие?". Оценката 3.1 показва, че гражданите и бизнеса не са много заинтересовани да участват в процесите на планиране на регионалното и местното развитие. Тази ниска активност, от една страна може да се дължи на умора, но от друга страна е възможно представителите на бизнеса и гражданите да не са активни, защото не виждат смисъл в участието си.

Въпрос 6 търси отговор на така поставената дилема – "Според вас, съществуват ли пречки, които ограничават степента на гражданската активност в процесите на планиране?" Според 15 от отговорилите в анкетата (24%) налице са значими пречки, които ограничават степента на гражданска активност, 48 (76%) смятат, че съществуването на пречките е само отчасти. Характерно е, че нито един от участниците в анкетата не е отговорил, че не съществуват никакви пречки.

Следващият въпрос е дал възможност на участниците в анкетата да посочат до три основни пречки в процеса на формулиране и изпълнение на регионални и местни политики. Участниците са имали възможност да дадат повече от един отговор. Най-голям брой от отговорилите са посочили липсата на достатъчен интерес от страна на гражданите и бизнеса – 46 отговора (30% от всички посочени отговори), по 39 отговора са посочили "неефективни механизми за включване на гражданите" и "недостатъчни знания за процеса". Липсата на ресурси е посочена в 22 от случаите.

В същото време, следващият въпрос изисква да се даде "обща оценка за ефективността на участието на заинтересованите страни в процесите на планиране?", като тази оценка е 3.1 (в скалата от 1 до 5). Това показва разбиране, че при съществуващите условия не може да се очаква висока ефективност и това също е фактор, който ограничава участието на заинтересованите страни в процеса.

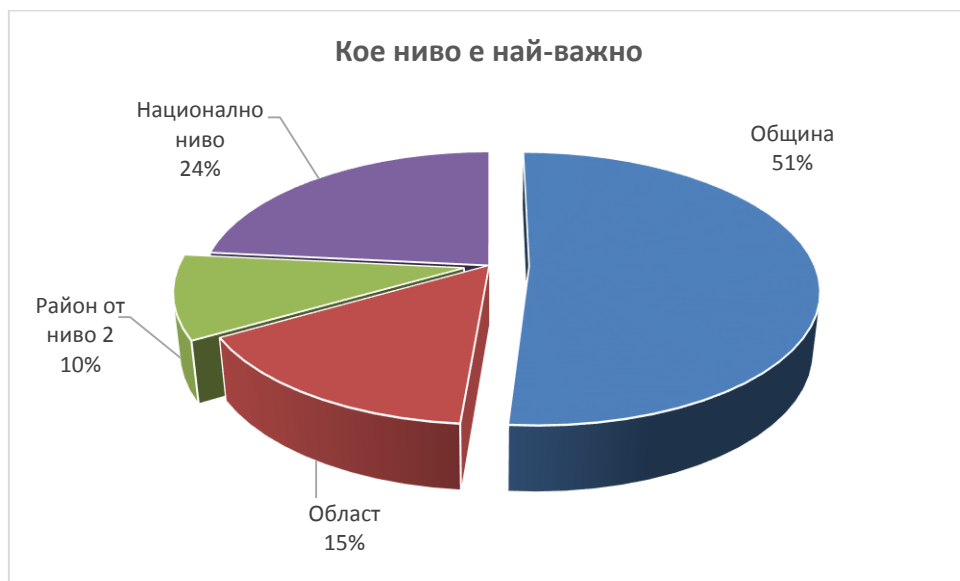
Въпрос 9 "Мислите ли, че съществуващия ЗРР и ППЗРР пречат/възпрепятстват по някакъв начин възможността за по-широко участие на заинтересованите страни в частност гражданите в процесите на планиране?" поставя фокус върху конкретна нормативна база, свързана с процесите на планиране. За наличието на пречки са отговорили 5 от респондентите, според 33 – само отчасти, а останалите 25 са отговорили, че пречки за процеса на планиране няма.

В следващия въпрос се търси отговор дали "... е необходима промяна в ЗРР по отношение на възможностите за участие на заинтересованите страни в процеса на планиране на регионалното и местното развитие?". Отговорите са както следва: според 33 от отговорилите има нужда от промяна по отношение на възможностите за участие на заинтересованите страни в процеса на планиране на регионалното и местното развитие,

Проектът „Насърчаване гражданското участие във формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

според 14 – няма нужда от промяна, 5 от участниците не познават тази нормативна база, а 11 от участниците нямат мнение по въпроса.

Отговорите на въпрос 11 "Според вас на кое ниво на планиране е най-важно широкото участие на заинтересованите страни?" са както следва: общинско ниво са посочили 57 (51% от всички отговори), 26 – национално ниво, 17 – област, а 11 – район от ниво 2. Участниците са имали възможност да дадат повече от един отговор.

Последният въпрос "Кои са според Вас най-подходящите/ефективни форми за включването на структурите на гражданското общество и бизнеса във формирането и изпълнението на регионални и местни политики?" търси отговор за най-подходящите форми за участието. Участниците са имали възможност да дадат повече от един отговор. Най-голям брой отговори – 39 визират като най-ефективна форма обществените обсъждания, 31 – работните групи, 30 – фокус групите, 29 – интернет-базирани платформи, 21 – обществени форуми. От отговорите личи предпочитание към формите, при които е налице представяне на проблема от страна на държавните органи, а участниците могат свободно да формулират своята позиция и да я изразят.

Мненията, изразени по време на интервютата и фокус групите могат да се опишат, както следва:

- Да се създаде система за регистрация, в който НПО да заявяват интерес за участие в различни кампании.
- Да се търсят по атрактивни подходи за участие на заинтересованите страни в различни заседания.
- Там където няма НПО, да се търсят и други форми на механизъм за гражданско участие.
- Да се създаде механизъм, в който да се вижда как са отразени предложенията и защо не са изпълнени.
- Обсъжданията на въпроси, свързани с формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие трябва да се осъществява в по-малки групи.
- Да се създаде механизъм, който да позволява да се изразяват и анализират позиции.
- Да се предвижда достатъчно време за коментари и въпроси в края на заседанията.
- Липса на информираност сред гражданите.
- Регистрирането на НПО за дискусиите да става по райони и сектори на компетентност.
- Необходимост от създаване на инструменти, мотивиращи обществото да участва във формиране на политики за регионално и местно развитие.

Проектът „Насърчаване гражданското участие във формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

- Да се въведат нови механизми за заплащане на статистическа информация.
- Да се създадат инструменти за подкрепа на гражданското общество и създаване на граждански структури.
- Необходимо е създаването на кампании за информиране на населението и обмен на добри практики между организациите.
- Да се въведе гражданско образование сред учениците и студентите.
- Не се взема под внимание мнението на гражданите.
- Да се ограничи бягството от отговорност и липсата на дискусия между гражданското общество и властта.
- Обсъждането на бюджета на общините да бъде организирано от местните организации.
- Експертите предлагат да се създаде механизъм за засилване активността на управляващите в сферата на регионалното и местното развитие.
- Необходимо е въвеждането на инструменти стимулиращи заинтересоваността на гражданите във формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие.
- Да получат тежест взетите решения от регионалните съвети за развитие по райони.
- Администрацията да бъде задължавана да дава обосновка, ако предложенията по различни въпроси не се приемат.
- Включването на интернет в полза на обсъжданията.
- Необходимост от създаване на подходяща среда за участие на заинтересованите в обсъждания и дебати.
- Приоритетно да се обсъждат проекти със значимост за обществото.
- Въвеждане на гражданско образование в училищата и университетите следвайки модела на някои западни държави.
- Засилване на правомощията на регионалните съвети за развитие.
- Необходимост от създаване на механизъм, който да задължава администрацията да дава информация за отхвърлени предложения, касаещи регионалното и местното развитие.
- След всяко обсъждане да се създаде протокол, който да бъде достъпен за всички заинтересовани страни.
- Да се предвижда достатъчно време за обсъждане на важните въпроси, след проведените заседания.
- На заседания, касаещи формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие, да се допускат НПО или организации с компетентност по темата.

Проектът „Насърчаване гражданското участие във формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие“ се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

- Необходимост от съгласуване на позициите на гражданите или представляващите ги организации и централната власт.
- Да се създадат нови подходи за въвличане на заинтересованите в прилагането на политики за регионално и местно развитие.
- Необходимо е да се извърши качествен подбор на участниците, участващи в обсъждания по въпроси касаещи гражданското общество.
- Да се даде по-голяма гласност на кампаниите, целящи да информират гражданите.
- Необходимо е да се дадат повече правомощия и отговорности на регионалните съвети за развитие.
- Да се изработят предложения за формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие, които да се предложат на управляващите органи.
- Необходимо е създаването на механизъм, който да спомогне за извършване на качествен подбор на участниците участващи в дискусии свързани с регионалното и местно развитие.
- Необходимост от създаване на граждански структури с цел информиране на заинтересованите граждани.
- Да се изработят принципи за формирането и прилагането на политики за регионално и местно развитие, които да се изложат на властта.
- Общините да имат възможност да създават НПО, които да предоставят услуги и информация на гражданското общество.
- Необходимост от създаване на механизми за предварително съгласуване на интересите между гражданското общество и властта.
- Необходимост от изграждане на онлайн платформи за публикуване и информиране на гражданското общество.
- Извършване на качествен подбор на участниците в обсъждания по въпроси, касаещи гражданите.
- Създаване на механизми активиращи заинтересоваността на гражданите за участия в дискусии.
- Необходимост от връщане на доверието у хората.